

Tugt, vold og voldtægt i Grønland

Af professor, dr. jur. AGNETE WEIS BENTZON, Roskilde

Kvindens stilling i samfundet kan aflæses på mange forskellige typer af data. Det er almindeligt, at sociologer, etnologer, jurister m. fl., der vil beskrive kvindernes situation i en kultur eller et samfund, ser på deres forhold i familien, på arbejdsmarkedet og i det politiske liv.

I kriminologiske fremstillinger er der undertiden et kort afsnit om den kvindelige kriminalitet. Det er ikke et felt, hvor kvinder har gjort sig stærkt gældende, selvom der vistnok i mange lande kan spores „fremgang“ i takt med kvindernes større deltagelse i samfundslivet uden for hjemmets skærmende vægge. Studiet af kvinden som offer for kriminelle handlinger hører ikke hjemme i kriminologien, men i læren om ofret, victimologien, efter en mere traditionel snæver fagopdeling. Men netop på dette område vil det hurtigt vise sig, at man må overskride faggrænserne, hvis man skal forstå den adfærd og de holdninger, der i et givet samfund gør kvinder til ofre for vold og voldtægt.

Problemet kan kort udtrykt siges at være, at samme ydre adfærd er underkastet højst varierende vurderinger fra samfund til samfund. Hvor mandens revselsesret over hustruen anerkendes, vil en række handlinger være legitime, som i et land, hvor revselsesret ikke anerkendes, vil være kriminel vold. Selvom revselsesret formelt ikke anerkendes, kan der dog være en udbredt „forståelse for at koner kan være øretæveindbydende“ eller mere til, hvis de for eksempel svigter på det seksuelle område.

Samleje gennemført ved tvang eller trusler om vold over for kvinden kan være voldtægt, der i mange kulturer straffes hårdt. Til gengæld er det ofte forbundet med betydelige vanskeligheder at blive anerkendt som hørende til voldtægtsofrenes eksklusive kreds. I visse samfund er der krav om, at kvinden er uberørt, jomfru, forud for overgrebet.¹⁾ I nogle samfund har visse kategorier af mænd ret til samleje med visse kategorier af kvinder. Mest udbredt er naturligvis ægtemandens ret til samleje med hustruen eller hustruerne, men jus primæ noctis er en ret til før-

Det statistiske materiale til denne fremstilling er udarbejdet af Niels Carlsen og Ditte Goldschmidt. Sidstnævnte har også udtaget domsmateriale.

¹⁾ I dansk strafferet skelnede man før 1933 mellem, om voldtægts- ofret var uberygtet eller berygtet. Således i straffeloven af 1866 § 168 og Danske Lov 6-13-16.

ste nat med en anden mands hustru, og der kendes rettigheder over anden mands hustru, der beror på aftale mellem mændene²).

De anførte eksempler viser, at kvinden ikke i alle tilfælde har „kønsfrihed“, det vil sige ret til selv at bestemme, om hun vil have sexuel samkvem med en mand. Selvom hun har en sådan selvbestemmelsesret og hendes kønsfrihed beskyttes med straf for overgreb på den, er det almindeligt i de forskellige retsordener, at det er vanskeligt for en kvinde i den konkrete sag at føre tilstrækkeligt bevis for, at sexuel overgreb har fundet sted. Det er vel ikke så mærkeligt, fordi et vist element af vold og underkastelse ligger inden for rammerne af normal sexuel adfærd; mere udpræget i nogle kulturer end i andre. Det betyder, at manden kan have misforstået situationen. Hos kvinden kan der desuden være en tilskyndelse til at omfortolke situationen, hvis hun kan risikere selv at blive udsat for negative sanktioner fra omgivelserne, når hun har indladt sig frivilligt med den pågældende mand.

Selvom der altså kan være rimelig grund til en vis strenghed hos domstolene ved bedømmelse af beviserne for voldtægt, er det dog oplagt et område, hvor ofret meget let kan komme ud for, at der ved retssagens behandling føjes spot til skade. Kvindebevægelserne verden over er i høj grad opmærksomme på det kvindelige voldtægtsoffers situation som kendetegnende for kvindens position i det hele taget i det pågældende samfund.³)

Kvinderne i et bestemt samfund vil ikke nødvendigvis være ens stillet med hensyn til beskyttelse over for vold og voldtægt. Samfundsklasse og racemæssige forhold kan for eksempel have betydning i flere henseender. Nogle kvinder kan være mere udsatte for overgreb, det juridiske system kan se mildere eller rent ud tillade overgreb over for visse kategorier af kvinder, og endelig kan myndighederne ved deres behandling af overtrædelser anlægge et forskelligt syn på sagerne afhængigt af ofrenes status.

Det er et vanskeligt spørgsmål at besvare, hvilken sammenhæng der er mellem et samfunds syn på vold og voldtægt over for kvinder og kvindens placering inden for de forskellige områder af samfundslivet iøvrigt.

I det følgende vil hovedvægten ligge på en analyse af anklagemyndighedens og retternes behandling af vold og voldtægt over for kvinder i Grønland igennem de seneste år. Det giver os ganske vist kun et brudstykke af et mønster, og det kan være svært at

²) Se Edvard Westermarck, Äktenskapets Historia, Helsingfors 1893, kap. 4.

³) De aktuelle amerikanske retssager mod Joan Little og Inez Garcia for drab af manden, der har begået voldtægt, viser kvindens og især den farvede kvindes usikre retsbeskyttelse. Se f. eks. Information 8/8 1975.

se mønstret, når man ikke har andre dele. Enkelte andre dele har vi imidlertid. Visse historiske data om kvindens stilling i familien og om de seksuelle omgangsformer; om samfundets udvikling fra fangertilværelsens naturaløkonomi i småsamfund til lønarbejdervilkår for mænd og kvinder i hastigt voksende bysamfund.

Volden i småsamfundene, hvor autoriteten ikke udøves som et særskilt officielt hverv, vil ofte være lig den stærkeres udøvelse af sin „ret“, mandens husfadermyndighed over kone og børn, herren over tjenerne. Den stærke beskytter så også mod vold fra andre — udenforstående. Der vil ikke være noget forum for en kvindes klage over familievold. Hun kan undertiden finde en stærkere beskytter, men ofte har hun intet alternativ til tilværelsen op og ned af den eller de mandspersoner, der udsætter hende for vold.

I lønarbejdersamfundet med pengeøkonomien har kvinder opnået en selvstændighed i forhold til mænd (og omvendt). Med udvikling af offentlige myndigheder, politi og domstole og forbud mod selvtægt bliver den fysiske voldsudøvelse så at sige spaltet op i to. Den tilladelige og utilladelige vold. Der er næppe noget samfund, hvor vold ikke er tilladt. Myndighedsvold og forældres vold over for børn er eksempler på tilladt vold. Boksekampe og almindelig nævekamp mellem ligemænd er andre eksempler. I det hele taget vil vold uden påviselige skadefølger næppe kunne aktivere nogen myndighed til indgreb, med mindre volden rettes mod dem selv.

Den vold mod kvinder, der når til myndighedernes kundskab og behandling, vil derfor for det første være vold fra pårørende, der har sådanne skadefølger, at udenforstående bliver indblandet. Det må også være en forudsætning, at kvinden føler, at hun kan klare sig for kortere eller længere tid uden voldsmanden. Forekomst af retssager på dette område siger derfor noget om kvindernes opfattelse af deres egen situation i forhold til ægte- mand, kæreste o. a. mandlige pårørende.

Dernæst vil det være vold fra ikke pårørende, og det vil ofte være vold forbundet med seksuelle overgreb, som kommer frem til domstolene. Disse sager kan vise noget om kvindernes opfattelse af deres krav på og muligheder for beskyttelse af deres kønsfrihed.

Sagerne skulle også kunne vise os noget om både danske og grønlandske myndigheders opfattelse af betydningen af at modvirke volden, fordi vi her ofte har den danske anklagemyndighed over for den grønlandske domsmyndighed.

Gennem bisidderens (forsvareren i den grønlandske retspleje) indsats for gerningsmanden og gennem dennes egne forklaringer får man også indtryk af mandsholdningen på disse områder.

Fremstillingen slutter sig til de hæfter om kvindens situation, der er udsendt af Det grønlandske kvindeudvalg⁴⁾, og den er endvidere en del af de meddelelser, der udsendes om retsplejen i Grønland.⁵⁾ Den kan tillige ses som et supplement til undersøgelsen om voldskriminalitet i Grønland af Peter Sigsgaard.⁶⁾

Kvinderne og volden i de gamle grønlandske fangersamfund

I fangersamfundets naturaløkonomi var mænd og kvinder gensidigt afhængige af hinanden for opretholdelse af eksistensen, og enhver måtte finde sin plads i en husholdning med både mænd og kvinder. Husherren havde myndighed og revselsesret over for sin husstands medlemmer. Der var ingen institutionaliseret øvrighed til at opretholde ro og orden mellem folk.

Om kvindens situation skriver Poul Egede så malende: „Det meeste Onde gaar nesten ud over Quinderne... bliver hun gift faar hun stryg, om hun ikke er lydig, from og skaffer Manden Børn; bliver hun Enke, skal hun være de andres Tienste-Pige, ja rettere Træl, og endelig om hun naaer en høy Alder, bliver hun bæret med Hexe-Titel, hvorpaa gjerne følger Steene og Masure“.⁷⁾

Adskillige forfattere har beskrevet voldsomme omgangsformer mellem ægtefæller, hvor kvinden som den gennemsnitligt svageste har fået flest hug.⁸⁾ Der er ingen grund til at tro, at kvinderne altid har lidt under eller beklaget sådanne skikkelser, men heller ikke at de har fundet dem behagelige eller nemme at udholde. Det har nok blot været opfattet som tilværelsens vilkår. På det seksuelle område har friheden for kvinden også været begrænset både før og under ægteskab. Kurmageriet har haft form af jagt og overmanding. Poul Egede skriver således: „Kom en Beylere fra Nouk og trekket af med en Pige som med andre besøgte os. Denne gang gik det af uden Vold, som dog er rart.“⁹⁾

⁴⁾ Udvalget om grønlandske kvinders forhold har udsendt 3 hæfter om Kvinders liv og vilkår i Grønland: 1. Kvinden og Samfundsviklingen, 2. Kvinden og Familien, 3. Kvinden og Boligen, alle København 1975.

⁵⁾ Agnete Weis Bentzon, Artikler om Retsplejens Vilkår og Virke i de grønlandske samfund. Nyt fra Samfundsvidenskaberne 1967. Same, Ret og Reformere (i trykken efterår 1977).

⁶⁾ Peter Sigsgaard, Voldsskader og skjult vold i en arktisk by, Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 1974, p. 266 ff.

⁷⁾ Poul og Niels Egede, Kontinuation af Hans Egedes Relationer fra Grønland p. 83. Meddelelser om Grønland, bd. 120.

⁸⁾ Således Knud Rasmussen, Mindeudgaven bind III, p. 44 ff; Poul Egede, op.cit. p. 56; Rink, Tales and Traditions of the Eskimo, London 1875, p. 25.

⁹⁾ Poul Egede op.cit. p. 71.

Under ægteskabet har udlån af kvinden været brugt i visse situationer.¹⁰⁾

Det er muligt, at forfatterens skildringer af kvindernes forhold i de gamle samfund ikke er særlig veldokumenteret, og at den generelle gyldighed af deres observationer kan betvivles. Som brudstykke kan beskrivelsen slå til her.

Næste stump kan hentes fra de iagttagelser, der blev gjort af Juridisk Ekspedition (Jurex).

I 1948—49 var Jurex, der bestod af tre danske jurister, udsendt af Statsministeriet på rejse til alle kolonier langs Grønlands vestkyst med den opgave at kortlægge den grønlandske sædvanerets indhold, for at man på det grundlag kunne overveje muligheden for at indføre retsenhed mellem grønlændere og danskere. Baggrunden var dels et ønske om faste regler — især på det kriminalretlige område — både fra grønlandsk og fra dansk administrativ side, dels et stigende krav fra grønlandske politikeres side om bl. a. i retlig henseende at blive ligestillet med danskerne. Indtil da havde danske i Grønland stået under dansk ret og grønlandske under (uskreven) grønlandsk sædvaneret. Spørgsmålet var bl. a., i hvilket omfang man kunne indføre de i Danmark gældende regler under særlig hensyntagen til grønlandsk retsopfattelse.

Mens de foran citerede forfatteres beretninger angår forholdene ved kolonitidens begyndelse, vedrører Jurex' beskrivelse forholdene i slutningen af kolonitiden. Fangererhvervet og husholdnings- eller naturaløkonomien indtog stadig en stor plads i erhvervslivet, men en ny klasse af lønmodtagere i offentlige institutioners tjeneste var opstået, og en øvrighed der varetog opretholdelsen af lov og orden, eller rettere to slags øvrigheder — én for danske og én for grønlændere.

Jurex gennemgik for en ca. 15-årig periode de øvrighedsprotokoller, der vedrørte grønlændere (sysselrets- og -rådsprotokoller og kommunerådsprotokoller)¹¹⁾ og talte bl. a. med et betydeligt antal nuværende og forhenværende grønlandske øvrigheds personer om deres erfaringer og deres retsopfattelse på alle dagliglivets væsentlige områder.

Medens der fandtes at være ret stor overensstemmelse mellem, hvad man i Grønland og Danmark fandt straffbart, var der stor forskel på de sanktioner, der blev bragt i anvendelse. Imidlertid fandt Jurex, at holdningen særlig til sexuel tvang og til, hvad

¹⁰⁾ Knud Rasmussen op.cit. p. 50; Rink op.cit. p. 23; Poul Egede op.cit. p. 143, 324.

¹¹⁾ Agnete Weis Bentzon, Verner Goldschmidt og Per Lindgård, Betænkning afgivet af den juridiske ekspedition til Grønland. Hæfte 1—6. Kbhvn. 1950 (stenc.) og Verner Goldschmidt, Retlig Adfærd, p. 92 f. Meddelelser om Grønland, bd. 90, nr. 3 og 4.

man kan kalde vold mod pårørende (tugtelse af hustruen o. s. v.) var ret forskellig fra den almindelige holdning i dansk retspraksis og hos befolkningen i Danmark.

Synet på voldtægt i slutningen af kolonitiden

Mens den danske straffelov betragter voldtægt som en krænkelse af kvindens kønsfrihed, blev voldtægt ifølge Jurex efter grønlandsk opfattelse snarere betragtet som legemskrænkelse (vold), vel at mærke når gennemførelsen af samlejet var forbundet med såvel voldsanvendelse som en vis skadetilføjelse. Det hørte med til det normale adfærdsmønster, at kvinden gjorde modstand, men altså på skrømt. Jurex citerer en sysselretssag, hvor det blev nævnt, at det er almindeligt, når en mand søger at opnå samleje med en kvinde „at hun stritter imod til at begynde med mere eller mindre alvorligt, for til sidst alligevel at gå med til samleje“. I en anden sysselretssag har en kvinde udtalt, at hun ikke kunne undgå samlejet og egentlig også var villig dertil. (Jurex V, p. 41). Forskellen mellem grønlandsk og dansk opfattelse træder frem i en sysselretssag, som deltagerne i Jurex iøvrigt selv overværede. En mand forøvede om natten voldtægt mod to kvinder ved at trænge ind i et soveværelse, hvor en tredje kvinde også opholdt sig — uden at de dog kom hinanden til hjælp. I retten forklarede de overfaldne, der virkede apatiske, men ikke dybt krænkede eller opskræmte, at de havde sat sig til modværge, hvad vidnerne bekræftede. De havde ikke anmeldt forholdet — det havde gerningsmanden selv i forbindelse med en undersøgelse for gonorrhoe, idet han opgav dem som seksuelle kontakter. De to grønlandske domsmænd bedømte tilfældet betydelig mildere end de to danske domsmænd og den danske sysselmand (p. 43). Resultatet blev en bøde på 100 kr. og hjemsendelse til hjemby med forbud mod at vise sig i Godthåb, hvor gerningen var begået, i 5 år. Eksemplet viser, at man fra grønlandsk side — både kvinderne og domsmændene — ikke har opfattet voldtægten som en egentlig krænkelse af kønsfriheden omend nok som en generende tvang.

Der tegnede sig for Jurex et broget billede m. h. t., hvordan man forholdt sig til voldtægt: der har været uoverensstemmende opfattelser i retterne, der har været afgørelser, der dømmer for voldtægt (to eksempler er nævnt p. 42), der har omvendt været indgivet anmeldelser for voldtægt, uden at der blev indledt undersøgelse eller rejst tiltale (p. 42), måske fordi sysselmanden, der både var politi, anklagemyndighed og dommer, har været usikker p. g. a. den sædvanlige ligefremme måde at indlede en sexuel forbindelse på, måske også fordi voldtægt kunne bruges som undskyldning for overtrædelse af samlejeforbud i forbindel-

se med gonorrhoesmitte (p. 42). Endelig nævnes, at man i Thule og Østgrønland havde skrevne regler, der ikke sondrede mellem kønsfrieheds- og legemskrænkelser. Disse bestemmelser har iøvrigt været gældende lige til 1966, da kriminalloven af 1954 blev sat i kraft i Nord- og Østgrønland.¹²⁾

Mest iøjnefaldende for de danske jurister var det selvfølgelig, at der ikke blev reageret hårdere, når der endelig reageredes, selvom for eksempel 100 kr. i bøde var en stor sum på daværende tidspunkt. Men den „mildhed“ målt med dansk alen gjaldt for reaktionssystemet som helhed. På den anden side var voldtægt altså dog en kriminel handling, og nogen mulighed for beskyttelse ved henvendelse til myndighederne syntes at bestå, selvom der tilsyneladende hverken var stærk tendens til at anmelde den slags optræden eller at retsforfølge den.

Synet på vold mod pårørende kvinder i kolonitidens slutning

Vold mod pårørende herunder hustruvold behandles i Jurex' betænkning i det familieretlige afsnit, ikke i det kriminalretlige.

Der omtales en særlig grønlandsk familieretlig institution „husherren“. Man fandt imidlertid kun få afgørelser om husherrens myndighedsområde, der synes at omfatte befalingsmyndighed i huslige anliggender og ansvar for husets beboere.¹³⁾ Jurex anfører en sysselretssag angående mishandling af en stedatter, hvor én af de voterende udtalte: „Når grønlandske Ægtefæller ikke kan enes, da må Husherrens Ord være det afgørende . . .“. (Jurex I, p. 15).

En konsekvens af husherremyndigheden var revselsesretten, som ældre fremstillinger har nævnt flere steder.¹⁴⁾ Oplysninger i sysselrets- og kommunerådssager vidner om, at den på ekspositionens tid stadig havde udbredelse i Grønland (Jurex I, p. 15).

Den omstændighed, at spørgsmål om revselsesrettens udøvelse overhovedet nåede frem til myndighederne, var dog vidnesbyrd om, at den ikke længere var ganske ubestridt, og at den modvirkedes, når den gik ud over en vis grænse, ved pålæggelse af bøder, tildeling af advarsel og, hvis den revsende ægtemand havde været beruset, fratagelse af maltret.

¹²⁾ Kap York Stationen Thules love af 7. juni 1929 § 13 og Administrative bestemmelser for Østgrønland af 16. september 1947 § 49.

¹³⁾ Se således anordning om forsørgelsespligt og forsørgelsesret af 24. marts 1916. Beretninger og Kundgørelser vedrørende styringen af Grønland 1916, p. 410.

¹⁴⁾ Poul Egede op.cit. p. 56 og Rink op.cit., hvor det side 25 anføres: "The husband also had the right of punishing his wife by striking her in the face with just sufficient force to leave visible traces."

Synet på voldtægt og vold mod kvinder i nyere tid

Som nævnt hviler denne fremstilling først og fremmest på analyse af retssager fra de seneste år, men som indledning skal dog bringes et par citater, der mere direkte afspejler dagliglivets omgangsformer mellem kønnene.

På det 7ende kredsdommermøde i 1971 fortalte en kredsdommer under en drøftelse af forskelle mellem dansk og grønlandsk opfattelse af, hvad der er kriminelt, at kvinder i hans ungdom stolt fremviste knivstik i lårene som tegn på, hvor efterstræbte de havde været. Selvom dette ikke længere var på mode, var det hans opfattelse, at volden i familieforhold specielt mellem ægtefæller og kærester i nogen grad kunne anses som en fortsættelse af en tradition.

I forbindelse med retsplejelovens indførelse i Østgrønland i 1964 var nogle af medarbejderne på retsplejeundersøgelsen i Scoresbysund. Ved kaffemik hos en storfanger var dennes kone ophovnet og blå omkring øjnene. Hun følte sig foranlediget til at give de tilrejsende gæster en forklaring og sagde stilfærdigt „man har sagt sin mand imod“.

I kriminallov for Grønland nr. 55 af 5/3 1954, der trådte i kraft i 1954, fastslås det i § 51, at den der tiltvinger sig samleje . . . ved vold . . . dømmes for voldtægt, og i § 53, at den der har samleje eller anden kønslig omgang med et barn under 15 år dømmes for kønsligt forhold til barn. Den der forsætligt beskadiger eller krænker en andens legeme dømmes for vold (§ 60).

Loven er således klar nok. Kvindens kønsfrihed beskyttes, og der står ingen steder noget om en revselsesret for husherren. Det er i dag kun et statistik begreb, der iøvrigt også bruges om kvindelige husstandsoverhoveder.

Udvalget for Samfundsforskning i Grønland gennemførte i 1957—59 en undersøgelse af kriminallovens virkninger. I beretningen¹⁵⁾ om retspraksis efter kriminalloven anføres om voldtægt, at den i perioden 15. juli 1954 til 31. december 1957 er optrådt med 10—15 tilfælde årlig. Et par tilfælde af forsøg er afgjort med en udenretlig bødevedtagelse, resten er afgjort i retten med varierende reaktioner. Den alvorligste reaktion var en dom til anbringelse på forvaringshjemmet i Godthåb.

Gerningsmanden havde ofte været beruset, og han havde som oftest forhåndskendskab til pigen. Ingen af gerningsmændene eller ofrene var danske.

En dom afsagt af Grønlands Landsret i 1954 kort efter kriminallovens ikrafttræden skal omtales her, fordi den viser forskelle i danske og grønlandske normer, og den lader ane, at dansk ad-

¹⁵⁾ Kriminalloven og de Vestgrønlandske Samfund II. U.S.G. Kbhvn. 1962.

færd i Grønland og danske udtalte normer ikke altid er sammenfaldende — en iagttagelse allerede Poul Grønlænder fremdrog over for Poul Egede.¹⁶⁾

Tre unge mænd havde i fællesskab trukket en pige, de traf på vejen, om bag et hus, hvor de efter tur hjalp hinanden med at holde på hende og dæmpe hendes skrig, medens en af dem voldtog hende. Anklagemyndigheden påstod alle tre dømt til forvisning i 1—2 år og anbragt i pleje under tilsyn af politiet. Bisidderne, en lærer og en overkateket, gjorde gældende, at løse skikke i byen og de tiltalte ungdom (alder 15, 15 og 16 år) var forklaring på, hvad der var sket, og en af dem henviste til, at det ikke var ualmindeligt, at danske søfolk og håndværkere tiltvang sig samleje med pigerne i byen, uden at nogen skred ind i den anledning.

Landsretten dømmer alle tre til et års tilsyn under ophold i forældrehjemmet, og det pålægges dem i fællesskab at betale erstatning til pigen for tort og lidelse med 150 kr. Det fremhæves, at der ved valg af foranstaltning er lagt vægt på de tiltalte meget unge alder, og at de ikke tidligere har forset sig samt at de alle har fast arbejde.

Dommen, der blev offentliggjort i den grønlandske radioavis, fremkaldte protester. En dansk udsendt telegraferede til landsretten: „Gælder de gamle uciviliserede skikke også, hvis ofret er en dansk kvinde?“ En grønlandsk præst udtalte gennem radioavisen, at . . . det for os grønlændere er fuldstændig uforståeligt, at den høje landsret anser det for en formildende omstændighed, at det nærmest var sædvane, at man bar sig sådan ad. Det er en fuldstændig misforståelse af grønlandsk mentalitet . . .¹⁷⁾

Det anføres i rapporten under afsnittet om forbrydelser i familieforhold, at en del af disse sager (10—12 årlig) er kombineret med vold mod hustruen, og under afsnittet om vold, at en stor del af de foreliggende voldssager (omkring 150 årlig) angår vold mod hustru og andre familiemedlemmer.

En anden rapport fra Udvalg for Samfundsforskning kan vise noget om kvindernes aksept af vold fra ægtemanden.¹⁸⁾ Den undersøger forekomsten af sager om opløsning af ægteskab i en 5 års-periode efter at adgang til separation og skilsmisse var indført i Vestgrønland ved en lov af 1954. Vold over for ægtefællen og børnene kan være separationsgrund, hvis det har mere varig

¹⁶⁾ Poul Grønlænder's brev til Poul Egede fra 1756 er gengivet i Poul Egedes Efterretninger om Grønland. Kbhvn. 1788.

¹⁷⁾ Dommen er omtalt og gengivet i Verner Goldschmidt's op.cit. bd. I p. 100 og bd. II p. 200. Oplysningen om de domfældtes alder findes ikke i dommen, men er givet af landsdommeren.

¹⁸⁾ Familie og Ægteskab i Vestgrønland. Opløsning af Ægteskab. U.S.G. 2. Kbhvn. 1961.

karakter, og det kan være skilsmissegrund, hvis det har karakter af mishandling af ægtefællen.

Det totale antal retssager i perioden var 33, hvortil kommer 11 sager, som er behandlet af overøvrigheden, fordi parterne var enige om opløsning og om ordningen af de indbyrdes forhold. Det er kun retssagerne, der kan give os et indtryk af baggrunden for ønsket om opløsning.

Materialet viser os ikke noget om ægtefællers normale forventninger til hinanden. Det er også givet, at mange ægtefolk tålmodigt udholder forhold som får andre til at søge opløsning. Men hvis husherrens revselsesret var almindeligt akcepteret måtte man forvente, at der i sager om opløsning af ægteskab anlagt af hustruen på grund af vold og mishandling af hustru og børn ville blive påberåbt en sådan ret som begrundelse for adfærden. I de 33 sager er ægtemandens voldelige adfærd anført i 7 tilfælde. Hertil kommer 2 tilfælde, hvor parterne blev forligte ved rettens indsats, fordi manden lovede at høre op med at drikke og meldte sig ind i afholdsforening. Ægteskabssagernes voldsomme ægtemænd er næsten alle tillige drikkædige, og den almindeligste undskyldning for at slå konen er henvisning til, at hun har været utro, mens der ikke anføres nogen særlig begrundelse for at slå børnene.

Der tegner sig således ikke et billede af husherren, der går for vidt, men af den drikkædige ilde luner. Det er vold gennem længere tid, der fører frem til ønsket om opløsning, og ofte har der været flere henvendelser til læge og politi, inden det kommer så vidt.

Ved en socialmedicinsk (sexologisk) undersøgelse i Grønland i 1968¹⁹⁾ interviewedes alle 15—19 årige (500) i de tre sydligste kommuner. Et af spørgsmålene gik ud på, om kvinden (den ugifte) burde underkaste sig mændenes ønske om samleje. 7 % (15 personer) af de unge mænd og 3 % (8 personer) af de unge kvinder svarede ja. 6 af disse unge kvinder var af familie hjemmehørende på Østkysten.

Kredsretternes nuværende praksis i sager om voldtægt og vold

Det er ofte fremhævet, at vold forekommer i Grønland i stigende omfang. Det er sikkert rigtigt, at visse typer af vold er steget, men en del af forklaringen kan også være, at synet på vold, tolerancen over for vold har ændret sig — er blevet mindre. Dette kan gælde både vold mellem mænd og vold over for kvinder og børn. Det kan også være, at myndighedseffektiviteten er ste-

¹⁹⁾ Gunnar Aagaard Olsen, Seksuel adfærd blandt ungdom i Grønland. Institut for social medicin. Kbhvn. 1974.

get, og at flere derfor nu anmelder vold, som de før enten „ordnede“ selv eller led under i stilhed. En stigning i de afgjorte voldssagers antal er en kendsgerning.²⁰⁾

Her vil spørgsmålet om hyppigheden af vold og voldtægt før og nu ikke blive berørt, og heller ikke spørgsmålet om forholdet mellem den faktisk forekommende vold og den anmeldte. Det er alene retssagernes billede af disse handlinger, vi vil se på.

Vores kilde til viden om synet på de nævnte overtrædelser af kriminalloven i dag er samtlige retssager fra 5 grønlandske retskredse i årene 1968—72. Hertil kommer eksempler på nyeste retspraksis udtaget blandt sager behandlet i 5 retskredse i 1975 og 76. Retssagerne kan fortælle noget både om lovovertræderens, ofrets og retsmyndighedernes holdning. Det må dog straks erkendes, at der ikke kan være tvivl om, at megen vold og mange seksuelle overgreb ikke når frem til retsmyndighederne, og man kan derfor ikke af retssagerne alene få et dækkende billede af de direkte indblandede parter almindelige indstilling til, hvad der er ret og uret på dette område. Retssagerne må formodes at angå de grovere tilfælde, men ikke nødvendigvis alle disse.²¹⁾ Men med denne begrænsning viser dette materiale dog en del om holdningerne.

Er der i dag forskel på anklagemyndighedens og dommernes holdning? Er synet på f. eks. voldtægt blevet strengere, end det var i tiden lige før kriminalloven? Hvad afslører ofrets forklaring om hendes egen mening? og lovovertræderens? Finder hun sig i det? Mener han, at det er hans ret?

Der er også foretaget en lille statistisk bearbejdelse af retsagsmaterialet for at få noget at vide om sagernes omfang og art, kvindernes forbindelse med tiltalte, og om der har været tale om beruselse hos offer eller gerningsmand.

De fem retskredse er Julianehåb, Godthåb, Jakobshavn, Umanak og Angmagssalik. De er udvalgt efter et geografisk kriterium: hovedstaden Godthåb, en by i Sydvestgrønland, én i Disko-

²⁰⁾ Udviklingen 1965—73 kan ses af Ministeriets årsberetning, Grønland, hvoraf fremgår, at der har været en stigning i politiets registrering af begåede og afgjorte voldsforhold fra ca. 300 til ca. 400 om året. Antallet af voldsofre i sager behandlet ved kredsretterne i 1968—72 viser en lidt stærkere stigning men på et lavere niveau. Det er en mindre del men en svagt stigende del af de registrerede tilfælde, der indbringes for retten. Se bilagstabellen.

²¹⁾ Af Peter Sigsgaards foran nævnte undersøgelse fremgår, at en betydelig del af de voldsskader, der er blevet behandlet på skadestuen, ikke er noteret hos politiet. Blandt de mandlige voldsofre er 39 % ikke noteret hos politiet. Blandt de kvindelige voldsofre er 61 % ikke noteret hos politiet. Sigsgaard antager, at denne ret betydelige forskel hænger sammen med, at kvinderne hyppigere skades af nærpårørende, som de ikke ønsker at anmelde.

bugtområdet og to fra fangerområderne i Nord- og Østgrønland. Man kan spørge, om der stadig eksisterer en anden mere „gammeldags“ indstilling i Umanak og Angmagssalik, og om Godthåb, hvor der er særlig mange danskere, er særlig præget af danske synspunkter. Materialet viser imidlertid ingen bemærkelsesværdige forskelle. Dette billede ændres ikke ved gennemgang af de seneste sager fra 1975—76.

Tablet 1: Antal kvindelige ofre for vold, voldtægt og andet angreb på kønsfriheden i kriminalsager ved 5 kredsretter 1968—72 fordelt efter ofrets alder, bosted, kendskab til gerningsmanden og forekomst af beruselse hos en af parterne eller begge.

	Juliane- håb	Godt- håb	Jakobs- havn	Umanak	Angmags- salik	ialt
Antal ialt	171	75	50	27	35	358
heraf:						
under 15 år	108	36	24	13	27	208
15—24 år	23	9	4	1	—	37
25 år og derover	13	14	8	4	1	40
uoplyst	27	16	14	9	7	73
bor i by	144	70	49	16	34	313
bor i bygd m. v.	27	5	1	11	1	45
ofre for vold (voksne)	40	26	22	9	8	105
ofre for voldtægt (voksne)	23	14	4	4	1	46
sædelighedsforseelser mod mindreårige	108	35	24	14	26	207
lovovertræderen beruset	44	30	24	13	9	120
lovo. og offer berusede	18	7	1	2	—	28
kun offeret beruset	4	—	1	—	—	5
ingen berusede	104	38	24	12	26	205
<i>offeret er</i>						
ægtefælle, samlever, stedmoder, moder	14	16	12	6	2	50
datter, steddatter slægtning	21	2	—	1	2	26
omgangsfælle, ikke omgangsfælle	89	32	21	16	18	176
	47	25	17	4	13	106

Af den samlede volds- og sædelighedskriminalitet ved kredsretterne i de 5 år er de $\frac{2}{3}$ med kvindeligt offer. Dette hænger selvfølgelig sammen med, at sædelighedsforbrydelserne voldtægt, forsøg på voldtægt og samleje eller lignende med mindreårige så godt som alene er rettet mod kvinder og piger.

Voldtægt

Disse forbrydelser udgør hovedmassen af de tilfælde, hvor kvinder er ofre i kriminalsager. Henved $\frac{3}{4}$ af de kvindelige ofre er voldtægtsofre eller ofre for andet angreb på kønsfriheden. En betydelig del af disse ofre er piger under 15 år, som oftest 13—14 år, og de fleste af disse piger har ikke modsat sig samleje, således at vold i traditionel dansk forstand altså ikke har foreligget. I Danmark undlader anklagemyndigheden at rejse tiltale i sager, hvor pigen er 13—14 år og manden ganske ung, men en tilsvarende praksis har man ikke i Grønland.

Kender ofret gerningsmanden?

I ca. halvdelen af sager med mindreårige har pigerne kendt gerningsmanden godt, men kun i få tilfælde er der tale om forhold til datter eller steddatter.

De voksne kvinder, der har været udsat for voldtægt, kender endnu oftere gerningsmanden godt, de kommer i hinandens hjem, har fælles venner osv. En fjerdedel af ofrene kendte intet nærmere til gerningsmanden. Specielt denne gruppe af ofre må

Tabel 2: Antal kvindelige ofre for vold, voldtægt og andet angreb på kønsfriheden i kriminalsager ved 5 kredsretter 1968—72 fordelt efter ofrets kendskab til gerningsmanden og efter om der er forekommet provokation eller opmuntring fra ofret.

	vold	voldtægt	andet angreb på kønsfriheden
<i>ofret er</i>		⏟	
ægtefælle, samlever, stedmoder	52	2	
datter, steddatter	2	23	
omgangsfælle, slægtning	31	140	
ikke omgangsfælle	20	88	
ingen provokation eller opmuntring fra ofret	46	⏟	
med forskellig provokation eller opmuntring	59	31	71
		15	136
Antal ialt	105	46	207

antages at være et ret nyt fænomen. I de traditionelle småsamfund har alle kendt alle, men det er ikke længere tilfældet, og der er næppe tvivl om, at forbrydelsens gru for ofret øges betydeligt, når gerningsmanden er ukendt. Dermed vokser også kravet om streng reaktion, men det er ikke sikkert, at det ubetinget vil øge retssikkerheden. I Danmark vil således dødsangsten især være forbundet med den situation, at man overfaldes af en ukendt mandsperson. Den meget skrappe reaktion over for voldtægtsforbrydere er dog utvivlsomt med til at udsætte voldtægtsofrets liv for fare, men også i Grønland kendes tilfælde, hvor kvælertag har bragt kvinden døden eller nær den.

Ofrets adfærd

Vi har også interesseret os for, hvad der kan have ført til sædelighedsforbrydelserne — her ser vi bort fra de tilfælde, hvor piger under 15 år frivilligt har gået med til samleje. Det viser sig, at af de 27 tilfælde, hvor egentlig voldtægt er gennemført, har kvinden i 18 tilfælde — altså $\frac{2}{3}$ — ikke selv lagt op til nogen kontakt, og hun har søgt at sætte sig til modværge. Hun har kun givet efter p. g. a. vold eller trusler om vold — i enkelte tilfælde har hun været for påvirket af spiritus til at sætte sig til modværge. I de resterende 9 tilfælde er kvinden gået med hjem f. eks. efter en fest eller et møde i et værtshus, eller man aner af sagens akter, at kvindens modstand har været begrænset. Hvis vi ser på de enkelte kommuner for sig, skiller Julianehåb sig kraftigt ud: således er 15 af de 27 voldtægtsforbrydelser begået der, og 40 af de 56 tilfælde af uterlighed og lignende begået overfor børn. Man fristes til at antage, at en særlig energisk politimand har siddet i den periode og særlig interesseret sig for den slags sager, men det ved vi dog intet om.

Eksempler på retspraksis i sædelighedssager

I det følgende vil vi bringe nogle eksempler på sager om voldtægt og anden sædelighedskriminalitet, der kan belyse holdningen hos de forskellige implicerede: gerningsmanden, ofret, anklagemyndigheden — i reglen en dansk politimand; dommeren og domsmændene — som oftest grønlandere. Har den 25-årige periode med kraftig samfundsudvikling frembragt en ændring i holdningerne?

En sag fra Jakobshavn 1967 (117/67) drøfter direkte den forskellige holdning hos den danske anklagemyndighed og dommeren og de to domsmænd, der repræsenterer det grønlandske syn på voldtægtsforbrydelser. Fra sagen, der er trykt i Tidsskrift for Grønlands Retsvæsen, citeres:

„Tiltalte har forklaret, at han sammen med F. førte A. op til den gamle kirkegård i Jakobshavn, hvor de bag en høj med magt lagde A. ned på jorden, hvorefter tiltalte på opfordring af F. fastholdt pigen, medens F. fuldbyrdede et samleje med hende, hvorefter tiltalte trods modstand fra A.'s side tiltvang sig samleje med hende, medens F. holdt hende fast til jorden. — Herefter holdt tiltalte igen A., hvorefter F. påny tiltvang sig samleje med hende, hvilket dog blev afbrudt, da de hørte, at der kom en bil på vejen, hvorefter tiltalte og F. tog flugten.

Anklageren har nedlagt påstand om bøde ikke under kr. 2.000,-, idet han har henvist til, at han efter henstilling fra politimesteren skal slå hårdt på den slags overtrædelser, som han finder er alt for udbredt på Grønland, og som han finder er af særlig grov karakter.“

Bisidderen „...forstår ikke politimesterens hensigt med at straffe så hårdt, da det er svært for grønlænderne at forstå, at danskerne ser anderledes på den slags, og det vil tage sin tid, før grønlændere kan forstå de paragraffer, der er lavet af danskere.“ Bisidderen finder ikke, at politimesterens syn på sagen skal gå ud over tiltalte, da denne til daglig er en pæn fyr, og den skete overtrædelse udelukkende skyldes beruselse og dårligt selskab.“

Retten idømmer tiltalte en bøde på 600 kr. og erstatning til A. (for ødelagt tøj) kr. 69,75 at betale in solidum med F., der er dømt for samme forhold i en anden retskreds. „Retten har ikke kunnet følge den af anklagemyndigheden derom nedlagte påstand om bøde på kr. 2.000,-, idet retten finder bøden for stor i forhold til tiltaltes indtægt, samt under henvisning til tiltaltes tidligere straffri vandel og under henvisning til, at i tidligere sager af lignende art har det ikke været retspraksis med så store bøder, hvorfor retten ikke finder anledning til pludselig at lægge kursen om og idømme uforholdsmæssigt store bøder, som ikke står i forhold til den begåede overtrædelse.“

Tiltalte ankede dommen til Grønlands Landsret (lr. 20/68), idet han fandt bøden på 600 kr. for høj i forhold til sin indtægt. Anklagemyndigheden påstod også for landsretten en bøde på kr. 2.000.

Til støtte for påstanden har anklagemyndigheden anført, at overtrædelser af den i sagen omhandlede karakter i sig selv udgør en grov krænkelse af den retsorden, der søges opretholdt ved kriminallovens bestemmelser...“. „Overtrædelsens grovhed bør ikke lades ude af betragtning. Havde pladsforholdene i anstalten i Godthåb gjort det muligt, ville anbringelse der — efter anklagemyndighedens opfattelse — have været den rigtige foranstaltning over for domfældte.“ I landsretten, hvor dommersædet beklædes af en dansk jurist med to grønlandske domsmænd, imødekom man til dels anklagemyndigheden:

„Retten finder at burde tiltræde anklagemyndighedens synspunkt, hvorefter der ved valget af foranstaltning og dennes nærmere udformning ikke ganske kan bortses fra lovovertrædelsens karakter under skyldig hensyntagen til lovovertræderens personlige forhold“. Tiltalte blev ved landsretten idømt 1.500 kr. bøde.

Denne sag afspejler den forskellige vægt, der fra grønlandsk og dansk retsmyndigheds side tillægges en voldtægtsforbrydelse. Det er dog stadig i forhold til dansk retspraksis overordentlig milde bedømmelser fra alle sider af den oplagte og grove krænkelse af pigens kønsfrihed. Sagens omstændigheder bringer den berømte danske Fannerup-sag fra 1930'erne i erindring. Der var også flere gerningsmænd, og den store offentlige harme gav stødet til skærpelse af reglerne om anholdelse og fængsling under efterforskning af en sag.

En sag fra nyeste tid (Kangatsiak 23/1976) har træk, der minder både om sagen fra 1967 og om den gamle sag fra 1954, der vakte så stor opmærksomhed. Den 15-årige tiltalte trak sammen med tre andre unge mænd en 18-årig pige ned på et skoletoilet, hvor de på skift voldtog hende, mens de andre holdt hende fast. Om handlingen forklarer tiltalte, at han den pågældende aften var ædru og under en spadseretur sammen med de tre kammerater ved 12-tiden om natten så den unge pige gå ud fra et hus, hvor hun havde været på besøg. De blev enige om at tage pigen. I begyndelsen gjorde hun voldsom modstand og skreg, men til sidst blev hun slap.

Anklagemyndigheden nedlagde påstand om idømmelse af bøde svarende til 4 ugers løn af hensyn til sagens alvorlige karakter.

Det oplystes, at tiltalte tjente ca. 300 kr. ugentlig. Ved kredsrettens dom idømtes han en bøde på 1000 kr.

Der er således ikke stor forskel på anklagemyndighedens og rettens bedømmelse af forholdet, og bedømmelsen ligger stadig langt fra danske domstoles.

Gennemgang af sagerne bekræfter, at der ikke er den store forskel mellem anklagemyndighedens og retternes syn på voldtægtsforbrydelsen.

Det ser ud til, at det oftere hænder, at dommerne er mildere end anklagemyndigheden, end omvendt. Som et eksempel fra nyeste tid kan nævnes Jakobshavn 230/1975.

En 26-årig mand, der havde drukket en del under restaurantbesøg, traf på hjemvejen efter lukketid på en 25-årig kvinde, som han ved anvendelse af magt og vold fik med til sin lejlighed, hvor han tildelte hende adskillige slag i ansigtet og tiltvang sig samleje. Ofret, der forklarede, at hun havde været meget bange for, hvad tiltalte kunne finde på, havde fået forskellige mindre kvæstelser, hjernerystelse og chock og havde 6 dages sengeleje

og 8 dages oppegående sygefravær. Hun fremsatte et erstatningskrav på 1700 kr. for ødelagt tøj og svie og smerte.

Tiltalte kendte ofret, men havde ikke tidligere haft nogen nærmere kontakt med hende.

Anklagemyndigheden påstod tiltalte dømt til anbringelse i anstalten for domfældte i 6 måneder, tilsyn i et år fra anbringelsens ophør, bøde svarende til 4 ugers løn og afvænningsbehandling mod spiritusmisbrug. Bisidderen fremhævede, at tiltalte havde fået plads på et malerkursus i Danmark af et halvt års varighed, der skulle påbegyndes umiddelbart efter domsforhandlingen. Kursus ville gøre det muligt for tiltalte at opnå svendebrev som maler. Bisidderen fandt endvidere erstatningskravet for stort. Retten fulgte bisidderen, idet man undlod at følge anklagemyndighedens påstand om anstaltsanbringelse. Bøden fastsattes til 2000 kr. Erstatningen fastsattes til 870 kr., heraf 500 kr. for ødelagt tøj og 370 kr. for sygedagene. Erstatning for tort er der hverken givet i denne eller nogen anden voldtægtssag.

I en anden sag fra 1975 fra Godthåb får anklagemyndigheden heller ikke medhold i påstand om anstaltsanbringelse i et halvt år. Det var en 21-årig mand, der efter arbejdstid var på soldetur med blandt andet sin arbejdsgiver, en dansk næringsdrivende. Dennes kone var ikke med, og om natten, da tiltalte kom væk fra arbejdsgiveren, gik han til denne hus „for at låne penge“. Døren var åben, og han gik ind. Hustruen, der kendte ham fra forretningen, hvor hun også arbejdede, var villig til at låne ham penge og stod ud af sengen, hvorpå han overfaldt hende og tiltvang sig samleje. Under sagens efterforskning var tiltalte tilbageholdt i 17 dage, men blev derefter sat på fri fod mod tilsyn af kriminalforsorgen og med pligt til at tage antabus. Retten fandt ikke, at der var grund til at anbringe tiltalte i anstalten. Der henvises til, at tiltalte lever sammen med en kvinde i en god bolig, og at parret venter et barn. En bøde på 3000 kr. findes at være en passende foranstaltning tillige med tilsyn i et år og afvænningsbehandling.

De tre sidst gennemgåede sager må ses som udtryk for, at kredsretterne fastholder de individualpreventive hensyn som afgørende ved sanktionsfastsættelsen. Den helt unge gerningsmand, der lever under ordnede forhold, er der ikke grund til at tage hårdt fat på. Man skal ikke ødelægge en uddannelsesmulighed eller slå et familieliv i stykker.

Retterne går derimod ikke ind på overvejelser om, hvorvidt kvinden har lagt mere eller mindre op til voldtægtssituationen. En sag fra Sukkertoppen fra 1975 kan belyse dette. En 31-årig mand med flere domme for vold og voldtægtsforsøg begik under udståelse af en dom til tilsyn og afvænningsbehandling nye kriminelle forhold herunder voldtægt mod en 37-årig kvinde, som

han ikke kendte i forvejen. Kvinden kom på besøg til hans bopæl sammen med en kvinde, han kendte, og de drak nogle pilsnere. Tiltalte gik med en ven for at hente mere øl, og da de kom tilbage, var kun kvinden tilbage. Han ønskede samleje med hende, men det ville hun ikke, og det lykkedes ham ikke at gennemføre det, idet han ikke kunne få tøjet af hende. Under håndgemængnet kom politiet til stede. Der blev rejst tiltale for forsøg på voldtægt, og retten dømte for dette forhold, men opretholdt iøvrigt den tidligere idømte foranstaltning.

Den klart individualpræventive linie, som er anlagt af retterne, viser sig også ved at enkelte sager falder ud til de mest indgribende foranstaltninger. Det er tilfælde, hvor gerningsmanden skønnes at være farlig, eventuelt mentalt afvigende. Sådanne tilfælde forekommer blandt voldtægtssagerne, men den sindssyge gerningsmand er langt fra den typiske voldtægtsforbryder²²⁾ Her skal blot anføres et enkelt tilfælde, der hører hjemme i denne kategori. En 27-årig mand, der tidligere var dømt bl. a. for vold og voldtægt, blev i 1973 tiltalt for to tilfælde af voldtægt. I det ene tilfælde skaffede han sig om natten adgang til en 21-årig kvindes værelse, slog hende i ansigtet, truede hende på livet, rev hendes tøj i stykker og tiltvang sig samleje. I det andet tilfælde overfaldt han en kvinde i en opgang, skar i hendes tøj med en kniv og tiltvang sig samleje. Tiltalte blev indlagt til mentalobservation i Danmark, og ifølge lægeerklæringerne frembød han nærliggende fare for andres liv, legeme, helbred og kønsfrihed. Kredsretten dømte ham til anbringelse i Herstedvester, hvor han opholdt sig et halvt års tid. Ved landsretten ændredes dommen til to år i anstalten for domfældte i Godthåb.

Enkelte domme falder uden for det billede, der her er tegnet, ved tilsyneladende at anlægge en strengere bedømmelse end hovedlinien antyder.

To sager fra henholdsvis Jakobshavn og Angmagssalik fra 1969 viser, hvor forskelligt f. eks. voldtægtsforsøg kan bedømmes både af anklagemyndighed og retten fra retskreds til retskreds.

Jakobshavn 214/69. Tiltalte, en 21-årig mand, der ikke tidligere havde været anset skyldig i kriminelle forhold, forklarede, at han og en kammerat i løbet af en eftermiddag og en aften havde delt 30 øl. Et par timer senere besluttede de sig for at få fat i nogle piger, fordi de ville „opnå samleje“.

De mødte H. på vej til kaffebaren, og hun gik med dem, da de bad hende om det. „Først da de kom om bag skuret, sagde pigen, at de skulle lade hende være — og hun skreg. De forsøgte

²²⁾ Myten om at voldtægtsforbrydelser hovedsageligt begås af asociale eller mentalt defekte mænd tilbagevises af Asta Magni Lykkjen i bogen Voldtægt, en bog om kvindeundertrykkelse, Kbhvn. 1976.

at trække benklæderne af hende, hun gjorde modstand, truede med at melde dem til politiet og løb sin vej. — De forfulgte hende ikke.“

Anklagemyndigheden nedlagde påstand om anbringelse hos en fisker i Sydgrønland i 2 år og 100 kr. erstatning til H. (Hun havde fået trøje og benklæder beskadiget under overfaldet).

En lægeerklæring viste blodunderløbne striber på halsen, „hvilket meget vel kan skyldes kvælertag.“

Retten fulgte ikke helt påstanden, idet tiltalte blev idømt et års arbejde hos fiskeren i Sydgrønland og 100 kr. i erstatning til H. (Kammeraten er dømt under en anden sag).

Angmagssalik 1/69. Tiltalte, en 19-årig mand, der tidligere havde fået indenretlig advarsel for overtrædelse af kriminallovens § 74 stk. 2 (tilegnelse af betroede penge) forklarede, at han havde været meget beruset. Han huskede at have set en kvinde, L., ved et gravsted lidt uden for byen, men husker ikke at have taget fat om kvinden og væltet hende omkuld. Foreholdt, at han til politiet havde sagt, at han godt kunne huske noget, erkendte han dette. „Han erklærer, at det pludselig gik op for ham, at det var noget galt, han var i færd med at udføre, og derfor opgav sit forehavende. Han gentager, at grunden til, at han har taget fat i kvinden, vel må være den, at han ønskede at opnå samleje med hende, for han kan ikke se, hvad han ellers skulle med hende . . .“. Tiltalte ville gerne give kvinden en undskyldning.

L. forklarede, at ved gravstedet spurgte hun tiltalte, om der lå en kiste under stenene. Da hun gik derfra, indhentede tiltalte hende og bød hende en cigaret, som hun afslog, da hun ikke røg. „Derefter sprang han ind på hende og væltede hende om på jorden, hvor han faldt oven på hende. Da hun skreg om hjælp, holdt han hende for munden. Lidt senere rejste han sig op og skyndte sig bort, efter at vidnet havde sagt, at han skulle holde op med det pjat, idet tiltalte havde spurgt, om han måtte kysse hende.“

Anklagemyndigheden nedlagde påstand om bøde efter rettens skøn. Retten fandt ikke at kunne anse tiltalte skyldig i voldtægtsforsøg, men i vold jfr. kriminallovens § 60 for „ved sin væremåde at have krænket en andens legeme. Retten mener derfor, at tiltalte bør idømmes en bøde på 100 kr. . . .“

I den første af disse to sager, Jakobshavn-sagen, der ganske vist er af lidt alvorligere karakter end den anden sag — der var to mænd — blev tiltalte idømt frihedsberøvelse i et år. Anklagemyndigheden påstod to års frihedsberøvelse, og både anklagemyndighedens påstand og dommen er således en betydelig skærpende i forhold til den føromtalt sag fra samme ret fra 1967, ligesom den er langt strengere end den senere sag fra Kangatsiak. Der er ingen bemærkninger i dommen eller i retsbogen, der kan forklare denne skærpende. Den er ikke begrundet med almen-

præventive hensyn, og der er heller ikke henvist til personlige forhold hos tiltalte, som kunne tale for en foranstaltning, som hører til de mest indgribende man har efter kriminalloven. I sagen fra Angmagssalik er både anklagemyndigheden og dommeren meget milde sammenlignet med dansk retspraksis. Kredsdommeren i Angmagssalik var forøvrigt dansker, men han har været i Østgrønland i en lang årrække og havde siddet i embedet, så længe retsplejeloven havde fungeret i Østgrønland (siden 1964). Det er iøvrigt interessant at se, at der direkte skelnes mellem legems- og kønsfrihedskrænkelser — et skel, der ikke fandtes i Østgrønland førend i 1966, men skellet sættes måske også lidt anderledes end en dansk domstol ville gøre.

Der er ikke tegn til, at landsretten har anlagt en anden bedømmelse end kredsretterne eller forsøgt at få indført en generelt strengere linie. I Jakobshavndommen fra 1967 satte landsretten bøden en smule i vejret med begrundelse i forholdets alvorlige karakter. I følgende sag fra 1976 nedsætter landsretten den af kredsretten idømte bøde fra 1300 kr. til 1000 kr. under hensyn til tiltaltes økonomiske forhold. Tiltalen angik samleje med mindreårig niece, vold ved slag og spark over for en sagesløs mand og voldtægt over for en kvinde, der på vejen var vidne til overfaldet på den sagesløse mand. Tiltalte forfulgte hende efter overfaldet på den anden person, væltede hende om på jorden og tiltvang sig samleje. Tiltalte var stærkt beruset, og ofret var også spirituspåvirket. Foruden bøden idømtes tiltalte tilsyn i et år og afvænningsbehandling.

Som foran omtalt angår en væsentlig del af den registrerede seksualkriminalitet sexuel omgang med mindreårige. At anklagemyndigheden på det område har øvet en kraftig indsats for at påvirke befolkningens holdning attesteres af en dansk politiassistent (1971), der har virket i en årrække i Grønland: „Det tager mange år at indarbejde nye regler på sådan et område. Befolkningen har anvendt konfirmationsalderen som kriterium for, om pigen var voksen. Det er et sort kapitel. Vi har kørt for hårdt frem. Det er, som om man kører på skinner. Mange er i god tro, men det er sjældent, der er frifindelser.“

Den følgende sag angår uterlighed over for piger under 15 år, og den refereres, fordi den direkte henviser til et folkeligt syn på kærtegn og berøringer i omgangen mellem voksne og børn.

En mand var tiltalt for 7 forhold efter § 53 — anden kønslig omgang end samleje med mindreårige og § 56 blufærdighedskrænkelser. Han nægtede sig skyldig i 6 af de 7 forhold. (Juliane-håb 162/68).

Tiltalte forklarede, at han havde et normalt samliv med sin kone, men at hans seksualbehov ikke dækkedes derved. I det forhold, han erklærede sig skyldig i, havde han et par gange lagt sig

med tøjlet på ovenpå den 7—8-årige pige, der logerede hos ham, og foretaget samlejebevægelser. De andre forhold drejede sig om, at han havde berørt pigerne på benene eller givet dem et kys. I et tilfælde (pigen var 7 år) havde plejemoderen indgivet anmeldelse; i et andet havde politiet selv indkaldt pigen (14 år) og spurgt hende ud. Hun havde ikke fortalt noget hjemme. I et tilfælde havde en pige (14 år), da han kyssede hende, truet med at fortælle politiet om det.

Af anklageskriftet fremgik, at tiltalte havde befølt pigerne i skridtet eller andre steder på kroppen. Anklagemyndigheden nedlagde påstand om anbringelse i anstalten for domfældte i 1 år.

Bisidderen „henviser til, at grønlændere plejer at kysse deres eller andres børn, som de kender, når de gribes af følelsen: „Hvor sød!“ — I forholdene V, VI og VII er der tale om halvstore piger med lårkorte kjoler, der ligefrem frister svage sjæle til at røre ved deres bare knæ. Der er ikke sket skade, og bisidderen mener, at det er for skrappt at tiltale folk, der rører ved pigeben, efter kriminallovens § 53 eller § 56 . . .“. Nedlagde påstand om bøde eller tilsyn.

Tiltalte bemærkede, at „hans hustru ikke ønsker, at han forlader byen.“

Retten fandt ikke tiltaltes skyld bevist i de 6 af de 7 forhold. For overtrædelse af forhold I (anden kønslig omgang end samleje med en 7-års pige, der logerede hos ham og hustruen) idømtes han 500 kr. i bøde.

De her anførte eksempler dokumenterer, at der stadig findes uoverensstemmende opfattelser hos de grønlandske retsmyndigheder og danske politimyndigheder med hensyn til, hvor strengt voldtægt og lignende bør bedømmes. Det ser ud til, at anklagemyndigheden i højere grad anlægger generalpræventive betragtninger. Man vil have fastslået, at voldtægt som sådan kvalificerer til frihedsberøvelse. Retterne fastholder heroverfor en individuel bedømmelse af gerningsmanden. Det betyder, at man må konstatere, at normale unge mænd som iøvrigt skikker sig kan slippe meget billigt fra selv grove seksuelle overgreb på en sagesløs pige. Det fremgår ligeledes, at man også fra dansk side bedømmer voldtægt mildere i Grønland end i Danmark. Det må fremhæves, at i mange tilfælde er der ingen uoverensstemmelse mellem anklagemyndighedens påstand og dommen. De ovennævnte eksempler antyder, at der endnu hersker en del usikkerhed på området. Desværre er sagerne ikke gode kilder til de implicerede parterers holdninger; dog fornemmes, at kvindens modstand mod voldtægt ikke længere uden videre tolkes som en akcepteret optakt til samleje.

Synet på vold mod pårørende

I de 5 udvalgte kommuner er der i 5-års perioden 95 tilfælde af vold med kvindeligt offer. I enkelte tilfælde er der forsøg på manddrab, og der er ét manddrab. Disse tilfælde falder for så vidt uden for analysen, da det klart går ud over, hvad der nogensinde kan have ligget i en anerkendt revselsesret eller tilsvarende kulturelt akcepteret vold.

Der er endvidere ingen historiske data, der tyder på, at vold fra en fremmed mand over for en kvinde uden sexuel formål (eller bagtanke) på noget tidspunkt har været akseptabelt. De voldssager, der angår et „fremmed“ offer, må derfor også udskilles. Det kan være tilfældigt, at ofret er en kvinde og ikke en mand. Forekomst af mange af sådanne sager ville dog nok afspejle en samfundstilstand, hvor kvinder færdes steder, hvor voldssituationer let opstår, på værtshuse, i drikkelag offentligt og privat. Vi ved blandt andet fra en nylig gennemført undersøgelse af drikkevanerne i Grønland, at alkoholmisbrugere i Grønland meget hyppigere end i Danmark er kvinder, og det antages, at grønlandske kvinders almindelige alkoholforbrug ligger ret tæt op ad grønlandske mænds forbrug, mens der er stor forskel på mænds og kvinders drikkevaner i Danmark.²³⁾

Af de nævnte 95 forhold med kvindelige voldsofre angår 15 tilfælde, hvor kvinden ikke omgås lovovertræderen. Det er overvejende værtshusvold.

26 tilfælde angår vold forøvet af „venner“, og i 54 tilfælde er volden forøvet mod nære pårørende, hustru, samleverske, mor eller datter. Det er især den sidste kategori, som denne analyse angår, fordi vi her har at gøre med den gruppe af kvinder, der fordums var underkastet husherrens revselsesret. Vi kan ikke få at vide, om der rundt om i familierne er mænd og kvinder, der endnu som hustruen til Scoresbysundfangeren „lever“ med revselsesretten. Vore kvindelige „ofre“ har jo netop ikke affundet sig med situationen. Men måske har mændene følt, at de handlede med husherrens ret. Og måske ser dommerne med forståelse på en sådan adfærd. Herom kan sagerne sige noget. I nogle tilfælde sker anmeldelse til politiet desuden „uden om“ ofret, f. eks. af lægen.

Den første sag er fra Angmagssalik (Angm. 19/71). Den starter med, at to familiemedlemmer indlægges på sygehuset med spor af grov vold. Det er et femmåneders barn og konen. Manden anholdes, og retten går med til tilbageholdelse. I retsmødet erkender manden, der ikke har tidligere retssager, at han ofte slår sin kone. Han forsvarer ikke sin adfærd, men tror, at der er noget i vejen med hans hoved, og beder om lægebehandling. De påsigtede handlinger var foretaget i beruselse.

²³⁾ Leif Sølling, Alkoholforbruget i Grønland, Kbhvn. 1974 (stenc.).

Anklagemyndigheden rejser tiltale for forsøg på manddrab over for spædbarnet, som var slået med en plasticsutteflaske, og for vold mod konen, som lå 8 dage på sygehuset. Der er ingen citat af lægeerklæringer i sagen. Retten finder ikke bevis for forsøg på manddrab, men for vold. Under domsforhandlingen fastholder tiltalte, at han ikke kan huske, hvad han har gjort ved barnet, men at han ikke har haft drabshensigt. Han erkender at have slået konen med flad hånd og begrundede det med, at hun ikke passede huset ordentlig. Retten følger anklagemyndighedens påstand om tilsyn i 2 år og afvænningsbehandling mod spiritusmisbrug.

Selvom anklagemyndigheden har anlagt et alvorligt syn på de begåede handlinger, er foranstaltningsspåstanden meget behersket. En frihedsberøvende foranstaltning ville sandsynligvis også have skadet konen og barnet yderligere. Konen har tilsyneladende ikke besværet myndighederne med klager over mandens voldsadfærd. Mandens holdning synes at være svingende fra skyldfølelse — jeg må være syg — til selvretfærdighed — hun passer huset. Spiritusmisbrug synes at spille afgørende rolle for voldsadfærden.

I et interview (1971) med en dansk telegrafist, der har virket i mange år som domsmand i Angmagssalik, udtalte denne, at det ville være vanskeligt at komme som ny mand til Angmagssalik og være dommer. „En mand her kan for eksempel ikke forstå, at han ikke må tæve sin familie. Den tilhører ham. Den grønlandske præst, der er bisidder for de tiltalte, er god til at forklare en mand, at han er vild på kareten.“

I den følgende sag fra Godthåb (690/72) kan man måske spore samme mandsholdning. Sagen angår grov vold mod samleversken, slag, spark og stik med skruetrækker og lommekniv. Dramaet udspilles over to døgn i en bygd. Den trediveårige mand, der var ustraffet, forklarer, at han drak tæt gennem de to døgn, og at han herunder har øvet vold, som påstået, mod samleversken. Han øver vold mod hende, når han er beruset, men mener, at det tillige skyldes, at hun ikke er blevet gravid. Han har sagt, hun skulle gå sin vej. Samleversken forklarer bl. a., at tiltalte altid har drukket meget, men at han aldrig har været så voldsom over for hende. Han erklærer at være chokeret over, hvad han har gjort, og at han ikke ville drikke mere. Politikutteren kom til bygden, mens drikkeriet stod på og efter første volds-episode. Politiet formanede manden at holde op og tilbød samleversken at tage hende med til byen. Det forbød manden, og efter at politiet var sejlet, blev han igen voldsom, og herunder var det, at han stak med kniv. Samleversken blev overført til sygehus og sag rejst. Det fremgår af lægeundersøgelsen, at et ribben har afbødet stikket, som kunne have været livsfarligt.

Retten følger anklagemyndigheden og idømmer manden bøde på 1.000 kr., tilsyn ved kommunefogden i 1 år og afvænningsbehandling.

Mange træk i sagen minder om den først refererede. Således spiritus'ens rolle, konens passivitet og mandens vaklen mellem følelsen af at være gået for vidt og af, at der dog også er en grund — denne gang konens ufrugtbarhed.

Den tredje sag angår (Jakobshavn 239/72) to tilfælde af vold mod hustruen med trekvart års mellemrum. I begge tilfælde blev hun lægebehandlet for sår fremkaldt af genstande, der var kastet i hovedet på hende, men hun anmelder kun det sidste, og under den sag optrevles det første tilfælde. I begge tilfælde var manden, der iøvrigt tidligere var dømt bl. a. for vold (uoplyst over for hvem) spirituspåvirket, og konen forklarer, at han aldrig har gjort den slags i ædru tilstand. Anklagemyndigheden påstår idømmelse af bøde, og han får 400 kr. i bøde.

Retten nærer betænkelighed ved at idømme bøde på grund af mandens forsørgerforpligtelser, men finder det dog passende, da der ikke er påstand om afvænningsforanstaltning.

Sagen indeholder ingen spor af huserreholdning som begrundelse for volden. Konen er en smule mere protesterende end i de foran refererede. Til gengæld må man sige, at anklagemyndigheden og retten tager det koldt og roligt.

Den sidste sag (Julianehåb 13/72) angår vold mod samlever-ske. Denne anmeldte forholdet til politiet. Manden har flere bøder fordelt over 6 år for vold mod hende. I dette tilfælde slog han hende med knytnæveslag, så hun havde opkastninger og besvime-de. Begge var spirituspåvirkede. Hun var indlagt 8 dage på sygehus til observation for hjernerystelse. Da hun havde anmeldt manden, blev han så rasende, at han slog alt porcelæn i lejligheden, der er hendes, i stykker.

Mandens forklaring går ud på, at han havde mistanke om, at hun drak øl i smug, og at det var i vrede herover, at han slog hende. Anklagemyndigheden nedlagde påstand om bøde efter rettens skøn, og retten idømte tiltalte en bøde på 1.200 kr.

Denne sag er sikkert typisk for en god del af de voldsepisoder, som forekommer i dårlige samlivsforhold med og uden vielsesattest, hvor begge parter drikker. En tilfældig del af episoderne når frem til myndighederne, der pligtskyldigst stikker en bøde ud vel sagtens uden større håb om effekt.

Sammenfatning

I denne artikel har vi ved hjælp af retspraksis navnlig villet belyse to spørgsmål, der angår den grønlandske kvindes stilling i samfundet. Det ene angår hendes frihed til at vælge sine seksualpartnere — i juridisk sprogbrug, hendes kønsfrihed.

Det andet angår hendes personlige ligestilling eller integritet i familien, frihed for mandens tvang eller vold til gennemførelse af hans vilje i hjemmets anliggender.

Vi er med støtte hos ældre forfattere gået ud fra, at kvinden i ingen af disse to henseender havde frihed i de gamle fangersamfund. Det var mandsdominerede samfund. Husherrerne havde al myndighed, og kvinderne havde ingen mulighed for rekurs til nogen uafhængig myndighed. Det er selvfølgelig ikke ensbetydende med, at alle kvinder faktisk var udsat for mændenes vold og tvang. Der har også været stærke kvinder og svage mænd, fysisk såvel som åndeligt.

Vi har også påvist, at man endnu hen imod kolonitidens slutning kunne finde spor af den holdning, at kvinderne var undergivet mandens bestemmelse i familien, og at hun også sexuel måtte underkaste sig hans ønsker, selvom det var god tone, at hun i visse situationer gjorde modstand til et vist punkt. På den anden side kunne man konstatere, at et andet syn på kvindens stilling også fandtes, og at øvrigheden omend tøvende fandt det for ret at dømme for voldtægt, når en mand tiltvang sig samleje ved voldsanvendelse.

I 1951 blev der skabt en ny retsplejeorganisation. Den sikrede, at man i alle dele af Grønland kunne beklæde de lokale retter med folk fra lokalsamfundet med indgående kendskab til sprog, kultur og personer. Samtidig sikrede den et juridisk indslag i retsplejen ved indførelse af en appelinstans i Grønland med en jurist som retsformand og tillige med vejledende og kontrollerende opgaver over for lægdommerne i de lokale første instansretter — kredsretterne. Endvidere indførtes et særligt politikorps, der tillige blev anklagemyndighed. Den lokale ledelse af dette korps har i mange år været danske politimænd. Efterhånden er der flere grønlandske stationsledere, men anklagemyndighedens ledelse i Grønland er politimesteren, der er dansk jurist. Anklageskriftet godkendes af denne.

I 1954 fastslog lovgivningsmagten, at gennemførelse af samleje ved tvang er voldtægt, og gennem bestemmelser om vold og krænkelse af familie eller husstand skabes retsgrundlag for beskyttelse af bl. a. en hustru mod en husfars voldsregimente.

Afgrænsningen af den utilladelige tvang over for et almindeligt forspil til sexuel samkvem og aflæsningen af den kulturelle udvikling i forholdet mellem familiemedlemmer og i kvindens samfundsmæssige stilling var en opgave for de nye kredsretter. Netop på områder hvor danske og grønlandske skikke og livsvilkår afviger betydeligt fra hinanden skal kredsdommersystemet sikre, at lovforklaring og retspraksis ikke går stik imod, hvad befolkningen anser for ret, og hvad den har indrettet sin adfærd efter. Det betyder selvfølgelig ikke en fastholden ved gamle skikke, når

samfundene er undergivet betydelige ændringer i de materielle livsvilkår og i holdninger og vurderinger. Men de grønlandske kredsdommere skulle have betydelig bedre muligheder for at spore en sådan udvikling end en dansk jurist eller en dansk polititjenestemand. Afvejningen mellem mands- og kvindesynspunkter og interesser er imidlertid ikke blot et spørgsmål om forskel på dansk og grønlandsk opfattelse. Personalemæssigt har kvinderne i al fald været stærkt underrepræsenteret blandt dommere og domsmænd. En vis konservatisme hos kredsretterne ville derfor ikke overraske.

Afgrænsningen af voldtægtsforbrydelsen over for den normale af begge køn akcepterede adfærd synes ikke at have været et stort problem.

Der kan ikke spores nogen tendens hos kvinderne til at føre tynde sager frem for at redde deres rygte eller lignende. Det gælder i al fald helt klart for de ugifte kvinder, at der ikke synes at eksistere noget pres imod dem, der fremkalder den slags reaktioner. (I enkelte tilfælde har en gift (dansk) kvinde påstået sig voldtaget eller narret til samleje af en grønlander). Mændene fremfører ofte, at kvinden gik frivilligt med, men nogen tendens til at tro mandens forklaring fremfor kvindens kan ikke spores. Snarere tværtimod synes det som om dommerne går ud fra, at når kvinden forklarer, at hun ikke ville gå med til samleje, er der al grund til at tro det. Men de finder undertiden, at manden kan have misforstået situationen.

Der er vel ikke direkte tegn på, at manden anser det for sin ret at få en kvinde, når han trænger til det, hvad enten hun vil eller ej, selv om flere forklarer, at de fik lyst til en pige og gik ud og fandt en, som de slæbte af med, og sagerne efterlader også det indtryk, at der hos mange mænd ikke er stærke modforestillinger mod en sådan adfærd. Retterne har heller ikke været tilbøjelige til at anlægge, hvad man kunne kalde en generalpræventiv linie, hvor reaktionerne skulle bidrage til at indskærpe i den almindelige bevidsthed, at det er groft at tvinge en kvinde til samleje. Anklagemyndigheden og landsretten har et enkelt tilløb hertil, men der har ikke været nogen konsekvent opfølgning. Det hænger vel også sammen med, at det er et generelt træk i den grønlandske kriminalitet, at der foretages en mere individuel bedømmelse af gerningsmanden og hans forhold. Enkeltmands tvang uden legemsbeskadigelse af kvinden anses ikke for nogen grov forbrydelse. Selv når der er flere mænd om det, kan gerningsmændene slippe billigt, hvis de ellers er ubelastede, og der ikke er legemsbeskadigelse. Når kvinden har lidt legemlig overlast, ses der efterhånden mere alvorligt på forholdet, således at mere indgribende foranstaltninger end bøde bringes i anvendelse, specielt hvis gerningsmandens personlige forhold tyder på, at

han er farlig. Den omstændighed, at kvinden i en del tilfælde har været spirituspåvirket eller beruset, udelukker hende ikke fra retsbeskyttelsen. Det synes ikke at blive betragtet som en formildende omstændighed for manden. Heller ikke hans egen beruselse.

I hvilket omfang piger mener, at en mand må føjes, når han vil have samleje, kan retssagerne naturligvis ikke direkte vise os. Interviewundersøgelsen fra 1968 tyder ikke på, at det er en udbredt holdning, og hvis det var det, måtte det vel have afspejlet sig i mændenes udtalelser i retten.

Det andet spørgsmål om kvindens personlige integritet i forholdet mellem kønnene, hendes frihed for tvang og vold i de nære relationer, er det nok endnu vanskeligere at besvare ud fra retssagerne. Af mange grunde er retsbeskyttelse over for forulempelser fra pårørende vanskelig eller umulig. Man påberåber sig ikke myndighedernes beskyttelse. De indbyrdes forhold er svært gennemskuelige for udenforstående.

Hvor går grænsen mellem lyst og ulyst? Hvordan afvejes drilleri og øretæver? Ingreb rammer offer såvel som gerningsmand o. s. v.

Dette er kendte vanskeligheder for politi og retsvæsen alle steder ikke blot i Grønland, og de kan også aflæses i de refererede sager. Der er svage eller ingen spor af, at manden anser sig for berettiget til at revse konen for efterladenhed og lignende. Men i de få sager, der kommer frem, er han i alle tilfælde gået langt ud over, hvad en sådan ret måtte have indeholdt.

Tilbage bliver et indtryk af, at også disse sager behandles udpræget individuelt, og at anklagemyndighed såvel som retterne helt afstår fra at statuere eksempler „altså at præge folks“ holdninger.

Det er rimeligt at afslutte denne gennemgang af grønlandsk retspraksis i sager med kvindelige ofre for vold og voldtægt med forfatterens personlige holdning til denne retspraksis, som i nogen grad lader de kvindelige ofre i stikken. Jeg tror ikke, at kvindernes svage beskyttelse specielt over for seksuelle overgreb fra almindelige unge mænd forbedres ved strenge generalpræventivt begrundede retlige reaktioner. Tværtimod. Det ville kunne gøre selv mere „banale“ overgreb livsfarlige. Derimod må det være en oplagt opgave for de grønlandske kvindeforeninger og Grønlands Oplysningsforbund at tage problemet op som en oplysende og opdragende opgave i skolen og i foreningerne.

Agnete Weis Bentzon

Bilagstabel: Antallet af ofre for vold i kriminalsager ved kredsretterne i Grønland i årene 1968—72 fordelt på retskredse.

Retskreds	1968	1969	1970	1971	1972	Tilsammen
1 Nanortalik	14	17	20	19	10	80
2 Julianehåb	21	19	10	29	24	103
3 Narssaq	8	17	5	8	10	48
Sydområdet	43	59	35	56	44	231
4 Ivigtut	—	—	—	1	—	1
5 Frederikshåb	3	1	2	6	17	29
6 Godthåb	13	17	18	36	30	114
7 Sukkertoppen	9	18	5	9	19	51
8 Holsteinsborg	5	6	13	20	19	63
Åbentvandsområdet	30	42	38	72	76	258
9 Kangatsiaq	7	1	8	3	6	25
10 Egedesminde	20	15	6	9	18	68
11 Christianshåb	—	11	7	7	5	30
12 Jakobshavn	3	20	27	6	22	78
13 Vaigat	11	2	6	4	2	25
14 Godhavn	1	3	—	—	3	7
Diskoområdet	42	52	54	29	56	233
15 Umanak	8	8	4	4	11	35
16 Upernavik	6	2	9	3	7	27
17 Thule	1	—	10	—	1	12
18 Angmagssalik	—	1	11	4	7	23
19 Scoresbysund	4	1	2	7	5	19
Fangerområder	19	12	36	18	31	116
Hele Grønland	134	159	163	175	207	838

Kilde: Optælling fra retsbogsudskrifter.